

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «Професійно-педагогічна етика»

Завдання вищої школи вимагають підготовки фахівців, які поєднують у собі високий професійний рівень і високі моральні якості. Особливо це стосується тих фахівців, які є провідниками вищої освіти в суспільстві, тобто викладачів, дослідників вищих навчальних закладів. Завдання інтеграції України в Європейський культурний простір вимагає брати до уваги тенденцію до впровадження професійної етики в начально-виховний процес європейських університетів, університетів США.

У результаті вивчення дисципліни студенти-магістранти повинні мати знання і вміння з таких тем: загальні засади педагогічної етики; принципи педагогічної етики; моральна свідомість педагога; характеристика основних категорій етики; добро і зло, справедливість, щастя у професійній діяльності педагога; моральний обов'язок, моральна відповідальність педагога; честь і гідність, совість педагога; роль і місце вчинку в моральній діяльності педагога; моральні проблеми педагогічної діяльності; педагог як суб'єкт моральних відносин. Це сприятиме формуванню переконання майбутніх фахівців ВНЗ у тому, що вони своєю професійною діяльністю покликані утверджувати в суспільстві ідеали справедливості, гуманізму, гідності, любові.

Семінар 1. Професійно-педагогічна етика як наука про норми професійної діяльності вчителя

1. Предмет, завдання педагогічної етики як науки про професійну поведінку вчителя, норми професійно-педагогічної діяльності.
2. Поняття про моральну культуру, її складові.
3. Принципи педагогічної моралі.

Семінар 2. Основні категорії педагогічної етики

1. Проблема добра і зла, її відображення у взаємовідносинах педагог – студент.
2. Суперечності при виконанні морального обов'язку, несенні відповідальності педагогом.
3. Педагогічна справедливість.
4. Секрети щастя педагогічної діяльності.

Семінар 3. Проблема моральної самосвідомості педагога

1. Моральна самосвідомість як специфічна форма моральної свідомості.
2. Честь і гідність як вияв самосвідомості педагога.
3. Совість, різні підходи до трактування совісті.
4. Корекційна програма діяльності вчителя щодо регуляції власної поведінки.

Семінар 4. Моральні проблеми педагогічної діяльності

1. Поняття моральної діяльності, вчинку як складової діяльності.
2. Інтелект і почуття в оцінці вчинку.
3. Співвідношення моральних цілей і засобів.
4. Мотивація педагогічної діяльності.

Семінар 5. Культура спілкування педагога в системі моральних відносин

1. Етичні засади розв'язання педагогічних задач.
2. Моральні конфлікти: типові причини виникнення та способи їх подолання.
3. Типові помилки етико-педагогічної поведінки викладачів різного віку.

Рекомендована література

1. Амонашвили Ш.А. Гуманно-личностный подход к детям / Ш. А. Амонашвили. - М: Издательство "Институт практической психологии", 1998. - 544 с.
2. Блощинська В.А. Етика. Практикум: навч. посіб. / В. А. Блощинська. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 248 с.
3. Бобир О. Етикет учителя: Навчально-методичний посіб. /О. Бобир. - К.: Ленвіт. 2004. - 192 с.
4. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч. посіб. / Г. П. Васянович. – К. : Академвидав, 2011. – 256 с. – (Серія «Альма-матер»).
5. Васянович Г. П. Морально-правова відповідальність педагога (теоретико-методологічний аспект): монографія / Г. П. Васянович. - 2-ге вид. - Львів: Львів, держ. фін.-екон. ін-т, 2002. - 232 с.
6. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч. посіб. / Г. П. Васянович. – К.: Академвидав, 2011. – 256 с. – (Серія «Альматер»).
7. Ващенко Г. Виховання волі і характеру: підручник для педагогів / Г. Ващенко. - К.: Школяр, 1999. - 385 с.
8. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. - Полтава : Полтавський вісник, 1994. -191 с.
9. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У Гончаренко. - К.: Либідь, 1997. - С. 75.
10. Гринькова В. Аксіологічний підхід до проблеми педагогічної культури майбутнього вчителя // Шлях освіти. - 2002. - № 2. - С. 2-6.
11. Грінченко Б. Д. Народні вчителі і українська школа / Б. Д. Грінченко. - К., 1906. - 50 с.
12. Гупан Н.М. Українська історіографія історії педагогіки / Н. М. Гупан. - К.: АПН, 2002. - 223 с.
13. Дистервег А. Избранные педагогические сочинения / А. Дистервег; сост. В. А. Ротенберг; общ. ред. Е. Н. Медынской. - М.: Госучпедгиз, 1956. - С. 55-211. Дистервег А. Избранные педагогические сочинения / А. Дистер-вег; сост. В. А. Ротенберг; общ. ред. Е. Н. Медынской. - М.: Госучпедгиз, 1956. - С. 55-211.
14. Етика ділового спілкування: Курс лекцій / Т.К. Чмут., Г.Л. Чайка. - К.: МАУП, 1999. - 28 с.
15. Етика: Навч. посіб. / В.О. Лозовой, МІ. Панов, О.А. Стасевська та ін. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - 224 с.
16. Етика: Навч. посібник / Т.Г. Аболіна, В.В. Єфименко. О.М. Лінчук та ін. - К.: Либідь, 1992.-328 с.
17. Євтух М. Б., Стефанюк С. К. Правові основи української педагогіки: етика та соціальні норми : навч. посіб. / за аг. Ред.. С. Стефанюк. Книга третя. – Одеса : ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2011. – 312 с.
18. Зязюн І. А. Гуманістична сутність майстерності А. Макаренка-вихователя / І. А. Зязюн, І. Ф. Кривонос, Н. М. Тарасевич // Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук України. - 1998. - № 1. - С. 18-43.
19. Зязюн І. А. Культура і культурна політика / І. А. Зязюн // Рідна школа. - 1994. - № 12. - С. 27-32.
20. Зязюн І. А. Освіта і вчитель у контексті українського державотворення / І. А. Зязюн // Педагогіка і психологія професійної освіти. - 1999. - № 1. - С. 12-23.
21. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: наук.-метод. посіб. / І. А. Зязюн. - К.: МАУП, 2000. - 312 с.
22. Комарова І. Культура педагогічного спілкування вчителя // Шлях освіти. - 2001. - №1.- С. 31-34.
23. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения: в 2-х т. / Я. А. Коменский; под ред. А. И. Пискунова (отв. ред.) и др. - М.: Педагогика, 1982. - С. 133-163.

24. Кудин В. А. Раздумья (О смысле жизни, о перспективах развития человечества, о любви и ненависти, о добре и зле, о терроре и терроризме, о призвании в жизни и др.) / В. А. Кудин. - Х. : НТУ "ХПИ", 2003. -184 с.
25. Макаренко А.С. Дисциплина, режим, наказание и поощрение / А. С. Макаренко // Соч. в 7 т. – Т.1. М. : Изд-во АПН, 1958.
26. Макаренко А.С. Методика виховної роботи / А. С. Макаренко. – К. : Рад. Школа, 1990.
27. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ-ХХ ст.): Хрестоматія / У поряд.: Л.Д. Березовська та ін. - К.: Наук, світ, 2003. -418 с.
28. Мільто Л.О. Методика розв'язування педагогічних задач : навч. посіб / Л. О. Мільто. - 2-ге вид., переробл. і доп. - Харків: Ранок-НТ, 2004. - 152 с.
29. Народна педагогіка: світовий досвід / Уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. - К.: Знання-Прес, 2003. - 134 с.
30. Олексюк О.М. Нормативно-регулятивні механізми духовного розвитку особистості // Педагогіка толерантності. - 1999. - С. 85-87.
31. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; За ред. І.А.Зязюна. - – [2-е вид., допов. і перероб.]. – Київ.: Вища школа, 2004. – 301 с.
32. Песталоцци И. Г. Избранные педагогические сочинения: в 2-х т. / под ред. В. А. Ротенберг, В. М. Кларица. - М.: Педагогика, 1981. - Т. 2. - С. 94-163.
33. Сагач Г. М. Похвальне красномовство : практичний посіб. для вчителів, студ. серед, та вищ. навч. закл. / Г. М. Сагач. - К.: ІЗМН, 1996. -156 с.
34. Сбруева А.А., Рисіна М.Ю Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: Навчальний посібник для студентів виш. навч. пед. закладів. - Суми, 2000. -208 с.
35. Синиця І.О. Педагогічний такт і майстерність учителя. - К.: Радянська школа, 1981.- 319 с.
36. Сисоєва С. О. Педагогічна творчість : монографія / С. О. Сисоєва. - К. : Каравелла, 1998. - 150 с.
37. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник. / Сисоєва С.О. - К.: Міленіум, 2006. -346 с.
38. Скрипченко Н.Ф. Формування понять етики і моралі // Педагогіка і психологія. -1995.- №2. – С.55.
39. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка: навч.-метод. посіб. / М. Г. Стельмахович. К. : ІЗМН, 1997.
40. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О.Сухомлинський // Вибр. Твори: У 5-ти т. – Т. 3. – К. : Рад. школа, 1977.
41. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю / В.О.Сухомлинський // Вибр. Твори: У 5-ти т. – Т. 2. – К. : Рад. школа, 1976.
42. Тхоржевська Т.Д. Православне виховання в історії педагогіки України / Т.Д.Тхоржевська. – [2-1 вид., доп. і переробл.]. К.: Фенікс, 2008. – 432 с.
43. Ушинський К.Д. Рідне слово / К. Д. Ушинський // Вибр. пед. твор. : У 2-х т. Т. 1. – К.: Рад. школа, 1983. – С. 90 – 112.
44. Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки / сост. и авт. ввoднoх ст. А. П. Пискунов. - М.: Просвещение, 1971. - 560 с.
45. Чернокозов И.И. Профессиональная этика учителя : кн. для учителей / И. И.Чернокозов. - 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Рад. шк., 1988. - 221 с.

Орієнтовні питання до заліку з курсу «Професійно-педагогічна етика»

1. Предмет, завдання педагогічної етики.
2. Основні поняття педагогічної етики та їх характеристика.
3. Сутність, специфіка і функції педагогічної моралі.

4. Назвіть особливості професійно-педагогічної діяльності та пов'язані з цим вимоги до професії сучасного педагога.
5. Доведіть необхідність свободи вибору дій учителем при виконанні різноманітних професійних завдань.
6. Чому, на Вашу думку, педагогічна діяльність повинна регулюватися певними моральними правилами?
7. Зміст моралі як суспільного явища.
8. Специфічні особливості професійної етики педагога.
9. Актуальні проблеми педагогічної етики.
10. Найвищі моральні цінності вчительської професії.
11. Моральні категорії педагогічної етики та їх класифікація.
12. У чому полягають основні функції педагогічної етики?
13. Визначте своє розуміння поняття "етична норма".
14. Сформулюйте, що для вас означає бути відповідальним у виконанні професійної справи?
15. Охарактеризуйте особливості реалізації основної функції моральної норми - регулятивної.
16. Місце нормативного у професійній поведінці вчителя: професійно значущі якості.
17. Дайте характеристику основної моральної норми вчителя - "любов до дітей".
18. Що є неприпустимим у спілкуванні педагога зі студентами? Чому?
19. Визначить своє ставлення до судження відносно того, що порушення педагогом норм професійної етики часто є причиною конфліктів.
20. Спираючись на ситуації з педагогічної практики, наведіть приклади виявлення педагогом педагогічної справедливості.
21. Окресліть коло моральної відповідальності вчителя.
22. Сформулюйте основні вимоги до професійної поведінки викладача, спираючись на статті законів «Про освіту», «Про вищу освіту».
23. Наведіть декілька прикладів неетичної поведінки викладача. Проаналізуйте її з погляду порушення норм педагогічної етики.
24. Які основні причини конфліктів, що виникають в освітньому закладі, хто їх учасники? Які типові наслідки цих конфліктів?
25. У чому полягає специфіка взаємозв'язку моральної і правової відповідальності у педагогічному середовищі?
26. Укажіть, за які порушення норм педагогічної етики вчитель несе юридичну відповідальність.
27. Визначте основні причини конфліктів між викладачами в педагогічному колективі. Дотримання яких норм педагогічної етики дає можливість уникнути їх.
28. Взаємозв'язок етики і професійної майстерності в діяльності педагога.
29. Особливості діалогічного і монологічного стилів спілкування.
30. Моральний вибір і відповідальність вчителя за свої дії.
31. Пріоритетні напрями морального виховання сучасного студентства.
32. Проблема людської гідності крізь призму педагогічної етики.
33. Типові суперечності і труднощі у взаєминах між викладачем і студентами та їх моральне регулювання.
34. Українська етнопедагогіка - моральна основа професійної поведінки вчителя.
35. Видатні педагоги про професійну етику вчителя.
36. Культура педагогічного спілкування.
37. Конфліктні ситуації в педагогічній діяльності. Шляхи їх попередження та вирішення.
38. Самоактуалізація як вершина духовного самовдосконалення.
39. Моральні ідеали та педагогічні цінності вчителя.
40. Нормативно-правові засади педагогічної діяльності.

41. Педагогічна етика В.О. Сухомлинського.
42. Актуальні проблеми педагогічної етики.
43. Студент як суб'єкт етичного впливу вчителя.
44. Педагогічний етикет сучасного вчителя.
45. Професійний обов'язок педагога,
46. Професійна честь педагога.
47. Професійна совість педагога.
48. Педагогічний такт і способи його реалізації вчителем у практичній діяльності.
49. Самопізнання педагога.
50. Діагностика розвитку педагогічної моралі сучасного вчителя.